

TRIANONSKÁ ZMLUVA

100 rokov

Krátky prehľad o rozhraničovaní československo-maďarskej štátnej hranice v rokoch 1921 až 1925

Veľká vojna 1914 - 1918 (prvá svetová vojna)

- ▶ Najväčší konflikt v dejinách (do tej doby) sa odohrával prevažne v Európe, ale bojovalo sa aj v severnej Afrike, Ázii (najmä blízky východ, Rusko), na oceánoch a inde. Proti sebe stáli mocnosti snažiace sa získať nové kolónie (Nemecko, Rakúsko-Uhorsko, neskôr podporené Bulharskom a Osmanskou ríšou) a mocnosti, ktoré sa tomu bránili (Spojené Kráľovstvo Veľkej Británie, Francúzsko, Rusko, podporované Talianskom, Japonskom, USA a Rumunskom). Išlo o globálny svetový konflikt a krvavý pokus o znovurozdelenie sveta. Výsledkom bolo takmer 17 mil. priamych obetí, z toho cca 10 mil. vojakov a 7 mil. civilistov. Ďalšie milióny obetí zomreli v dôsledku hladomoru a chorôb (španielska chrípka).

Koniec Veľkej vojny a Parížska mierová konferencia

- ▶ Porážka Nemecka, Rakúsko-Uhorska a ich prívržencov bola spečatená prímerím platným od 11:00 hod. dňa 11. novembra 1918.
- ▶ Skutočné mierové rokovania o vypořiadaní sa s vinníkmi vojny a novom usporiadaní Európy sa konali na predmestiach Paríža od januára 1919 do konca roku 1920, neskôr boli dopĺňané rozhodnutiami konferencie veľvyslancov až do roku 1926. Výsledkom parížskych rokovaní boli najmä mierové zmluvy s porazenými mocnosťami, nové hranice v Európe a založenie Spoločnosti národov.

Mierové zmluvy po Veľkej vojne
(versailsský mierový systém):

- ▶ [versailská zmluva](#) s Nemeckom (28. 6. 1919)
- ▶ [saintgermainská zmluva](#) s Rakúskom (10. 9. 1919)
- ▶ [neuillyská zmluva](#) s Bulharskom (27. 11. 1919)
- ▶ [trianonská zmluva s Maďarskom](#) (4. 6. 1920)
- ▶ [sèvreská zmluva](#) s Tureckom (10. 8. 1920)

Rozdelenie Uhorska

TRIANONSKÁ ZMLUVA

- ▶ Z hľadiska nového Československa, ktoré vzniklo 28. 10. 1918, prináša versailleský mierový systém stabilné štátne hranice s Rakúskom, Nemeckom, Poľskom, Rumunskom a napokon vďaka trianonskej zmluve aj s Maďarskom.
- ▶ Rokovania o mierových podmienkach a usporiadaní nových hraníc Maďarska po rozpade Rakúsko-Uhorska boli mimoriadne náročné. Predstavitelia Maďarska neboli zmierení s rozdelením územia Uhorska podľa národnostného princípu na maďarské územie a územia nemaďarských národov. Víťazné mocnosti pri novom usporiadaní Európy však postavili tento princíp za jeden zo základných pilierov stability.

Trianonská zmluva podpísaná 4. júna 1920 na zámku Grand Trianon pri Paríži tak stanovila aj priebeh československo-maďarskej štátnej hranice, všeobecne popísanej v článku 27, ods. 4, z východu od rumunsko-maďarskej hranice smerom na západ k rakúsko-maďarskej hranici.

Zámok Grand Trianon vo Versailles

Československo-maďarská delimitačná komisia (rozhraničovacia komisia)

V súlade s mierovými zmluvami bola zriadená Medzinárodná komisia pre stanovenie hraníc Československo-maďarských (Československo-maďarská delimitačná komisia, rozhraničovacia komisia).

Jej úlohou bolo najmä stanovenie podrobného priebehu hraničnej čiary v teréne v intenciách generálneho určenia podľa trianonskej zmluvy, vytýčenie a vyznačenie štátnej hranice v teréne a vyhotovenie hraničného dokumentárneho diela, ktoré podrobne a jednoznačne znázorňuje a popisuje priebeh hraničnej čiary.

V komisii boli zastúpené víťazné mocnosti, zástupca Československa a zástupca Maďarska.

Členmi komisie boli ustanovení (na fotografii zľava):

pplk. Uffler - Francúzsko,
Ing. Roubík - Československo,
pplk. Carey - Spojené kráľovstvo Veľkej Británie, predseda komisie,
pplk. Pellicelli - Taliansko,
poľný podmaršál Tánczos - Maďarsko,
mjr. Tschuchya, neskôr mjr. Ando - Japonsko (nie sú na fotografii).

Československo-maďarská rozhraničovacia komisia

Popri hlavných komisároch pôsobili v rozhraničovacej (delimitačnej) komisii aj ďalší vládni alebo technickí experti (geodeti, topografi, kartografi a pod.), ktorí častokrát pracovali aj priamo v teréne, kde viedli a usmerňovali pracovné skupiny. V československej delegácii pod vedením odborového prednostu ministerstva verejných prác a komisára rozhraničovacej komisie **Ing. Václava Roubíka** pôsobili najmä:

- ministerský rada **Ing. Vojtech Kovařík**,
- ministerský rada **Ing. Evžen Durych**,
- pre záležitosti a otázky týkajúce sa Slovenska p. **Fedor Houdek** (slovenský politik agrárnej strany, Slovák, v rokoch 1919 a 1920 minister výživy ľudu ČSR /minister zásobovania/, podnikateľ, národohospodár),
- pre záležitosti Podkarpatskej Rusi **Dr. Michail Braščajko** (advokát v Užhorode),
- vrchný meračský rada **Ing. V. Hajný**,
- vrchný meračský komisár **Ing. O. Krčmář** (do polovice roku 1923),
- npor. **Vladimír Reneš**, tajomník delegácie (sekretár), ktorého v roku 1925 vystriedal kpt. **A. Makovička**.

Rozhraničovacia komisia zasadala vcelku 37 krát. Prvý krát 21. júla 1921 v Brne, neskôr vo Vácove, v Bratislave a napokon v Budapešti. Jej činnosť bola ukončená 10. apríla 1926.

Ing. Václav Roubík

Fedor Houdek

Komisári v teréne

Roubík (ČSR) a Tánczos (Maďarsko)

Doprava komisie do terénu

Práce meračských skupín

Signalizačné alebo meračské veže na trigonometrických bodoch

Vytyčovací a zameriavacie práce

Základný hraničný znak XI
(obec Neporadza, južne
od Tornale)

Meračský elaborát

Ukážka z meračskej dokumentácie

Na terénnych prácach sa podieľali tak československá ako aj maďarská strana rovnakým dielom. Niektoré práce boli vykonávané spoločne, alebo pod dohľadom zástupcu druhej strany. Za Československo koordinovalo práce ministerstvo verejných prác, ktoré zabezpečilo potrebný technický personál pridelením štátnych meračských úradníkov z rezortu ministerstva financií a z vojenského zemepisného ústavu dôstojníkov-geodetov a časť kresličov. Pomocný technický personál bol najímaný lokálne podľa potreby.

832 km dlhá hranica (aj s úsekom na Podkarpatskej Rusi) rozdelená na XXVIII hraničných úsekov bola technicky rozdelená na 19 pracovných úsekov. Práce prebiehali najmä v rokoch 1921 až 1924 pod vedením skúsených geodetov a topografov.

Rok	Dĺžka (km)	Počet hraničných znakov na štátnej hranici (porovnanie so súčasným stavom)							spolu
		trojštátne	základné	hlavné	medzilahlé	doplňujúce	polygónové	iné	
1925	832	2	27	746	3737	2792	2225	-	9529
2020	653	2	22	575	3561	2555	-	75	6790

Dĺžka hranice (km)	Počet polygónových ťahov	Počet vypočítaných bodov	Počet určených výšok	Počet poľných náčrtov	Šírka zameranéh o pruhu (m)
832	2 164	10 565	8 282	1 088	200

Hraničné dokumentárne dielo

V súlade s inštrukciami Konferencie veľvyslancov v Paríži bolo spoločne vyhotovené komplexné hraničné dokumentárne dielo ako výsledok trigonometricko-polygonometrických, topografických a tachygrafických meraní a kartografických prác, ktoré pozostávalo z nasledovných častí:

- Podrobná hraničná mapa 1:2800 (v celku 278 listov a ďalších 115 na úseku Dunaja),
- Dunajská mapa 1:5000 (46 listov),
- Prehľadná hraničná mapa 1:25 000 (68 listov),
- Podrobný popis hraničnej čiary (27 zošitov s 538 dvojitými stranami),
- Všeobecný popis hranice,
- Mapa 1:200 000 (9 listov),
- Zbierka protokolov zo zasadaní komisie,
- Protokol o delimitácii.

V rozhraničovacej komisii československo-maďarskej bolo dielo dohotovené a podpísané dňa 15. mája 1925.

Ukážky z hraničných dokumentov

Vývoj hranice s Maďarskom a Trianon dnes

V medzivojnovom období bola hranica viac-menej rešpektovaná. Zlom nastal následne po Mníchovskej zrade, kedy na základe Viedenskej arbitráže diktovanej Nemeckom, Talianskom a Maďarskom, od 2. novembra 1938 získalo Maďarsko od Československa časť južného Slovenska (takmer štvrtinu svojho vtedajšieho územia) a južnú časť Podkarpatskej Rusi. V marci 1939 po krátkom vojenskom ataku navyiac obsadilo severovýchodnú časť východného Slovenska. Po skončení druhej svetovej vojny bola viedenská arbitráž anulovaná. Československo-maďarská hranica sa vrátila k predvojnovému priebehu s výnimkou územia Podkarpatskej Rusi, ktorá ako Zakarpatská Ukrajina bola pričlenená k Sovietskemu Zväzu. Československo získalo od Maďarska tri obce v bratislavskom predmestí - Jarovce, Rusovce a Čunovo.

V päťdesiatych rokoch boli riešené drobnejšie zmeny hranice vo viacerých lokalitách, najmä z dôvodu uľahčenia režimu v prihraničných oblastiach. Tieto zmeny už boli vzájomne územne vyrovnané.

Rozsiahlejšie zmeny hranice boli riešené až po vzniku Slovenskej republiky, konkrétne zmeny hranice v roku 1998 po vodohospodárskych úpravách na hraničných riekach Ipeľ, Slaná a Roňava.

Zatiaľ poslednými úpravami slovensko-maďarskej hranice sú zmeny na rieke Ipeľ a pri obci Šiatorská Bukovinka v Lučeneckom okrese, na základe Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Maďarskom o štátnej hranici, ktorá nadobudla platnosť 1. marca 1919. V tejto zmluve, okrem záležitostí týkajúcich sa uvedených zmien hraničnej čiary, ako aj zásad správy spoločnej štátnej hranice, tak Slovenská republika ako aj Maďarsko deklarovalo práve trianonskú zmluvu ako základný právny dokument určujúci spoločnú štátnu hranicu. Aj tento fakt je dôkazom zlepšujúcich sa vzájomných vzťahov medzi Slovenskom a Maďarskom v súčasnosti.

Ďakujeme za pozornosť!

MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY, SEKCIA VEREJNEJ SPRÁVY, odbor správy štátnych hraníc (jún 2020)
<http://www.minv.sk/?sprava-statnych-hranic>